

JONC 30 ANYS JONC

Jove
Orquestra
Nacional
de Catalunya

Estiu 2024

114e Encontre de la JONC

Vic, del 6 al 15 de juliol

Concerts

Dissabte 13 de juliol - L'Atlàntida de Vic - 20 h

Diumenge 14 de juliol - Pati de la Universitat de Cervera - 20 h

Dilluns 15 de juliol - Palau de la Música Catalana - 20 h

Director Manel Valdivieso

30
ANYS JONC

JONC
Jove Orquestra Nacional
de Catalunya

I

R. Gerhard

Soirées de Barcelone

Edició revisada i completada per Malcom McDonald (1996) (estrena a Barcelona i a Espanya) 50'

Quadre Primer – ELS FOCS

1. • La gentada
 - Processó (Toc de gralles dels Xiquets de Valls)
 - Dansa de Cap-grossos
 - La gentada ballant amb els Cap-grossos

2. • Dansa de les "Majorales" (De les Nines de Surroca, Aquestes muntanyes)
3. • Els Fallaires
 - Dansa del Vencedor (L'hereu Riera)
 - Galanteria (La filla del marxant)
 - Dansa dels Fallaires (Toc de Patum, Ball de l'Àliga)

Quadre Segon – EROS

1. • Nocturn (Sant Ramon de Penyafort, La Mare de Déu)
 - Dansa de seducció
 - Arribada d'Eros

Programa de la JONC

2. · Les nimfes i els follets
- Els vells amb els fanals
- Les parelles amb els vells

Quadre Tercer – LES NOCES

1. · L'albada (Muntanyes del Canigó, Els Segadors)
- La festa a la Vila
- El seguici nupcial
- Fandango dels Nuvis (La fi d'en Toca-Sons)
2. · Sardana (La filla del Marxant, Tira-li un cop de pedra)
3. · Coda (Balladeta de l'Àliga de Valls)

II

A. Ginastera

Glosses sobre temes de Pau Casals 18'

1. Introducció
2. Romanç

3. Sardanes
4. Cant
5. Conclusió delirant

B. Britten / L. Berkeley

Mont Juïc (Suite of Catalan Dances) 13'

1. Andante maestoso
2. Allegro grazioso
3. Lament: Andante moderato ("Lament per Barcelona, juliol 1936")
4. Allegro molto

A. Ros-Marbà

Danses i cançons per a un aniversari

Sobre les Cançons i Danses per a piano de Frederic Mompou

(Obra encàrrec per al 30è aniversari de la JONC) 17'

30 anys i som-hi!

Antoni Gelonch

30 anys! La Jove Orquestra Nacional de Catalunya ha complert l'any 2023 els seus primers trenta anys, i trobo que tots els catalans, i no només els amants de la música, n'hauríem d'estar contents i orgullosos.

Tot va començar la primavera de l'any 1993, quan tot just començava el meu servei com a Secretari General del Departament d'Ensenyament. Sempre m'ha agradat l'art en les seves diverses manifestacions, i vaig trobar què fèiem poca cosa, i una mica desordenada, en aquestes àrees, ja fos en el camp de la música com en el de les arts plàstiques.

Per atzar, o no tant, vaig coincidir en aquells temps amb la Roser Trepà, dona inquieta, treballadora i influent, que tenia les seves entrades al Departament de Presidència, on era escoltada pel propi president Jordi Pujol.

Vàrem convenir aviat amb la Roser que calia unir esforços entre diversos Departaments de la Generalitat per a tirar endavant el projecte de posar en marxa una orquestra simfònica integrada per joves. El Departament de Presidència hi fou representat per la Glòria Riera, que era llavors Secretària General adjunta del Departament, i que ho havia estat abans del Departament de Cultura. Curiosament, aquest Departament no es va voler sumar al projecte en els seus inicis, però malgrat aquest entrebanc, des d'Ensenyament i Presidència vàrem decidir tirar el projecte endavant.

Amb la màxima que quan es vol es pot, vàrem remoure diversos obstacles, sobretot aquella excusa impertèrrita que hom sent massa sovint a l'Administració, de què "això no s'ha fet mai", com si no haver provat de fer una cosa fos motiu suficient per a no intentar-ho...

30 anys i som-hi!

Antoni Gelonch

Però a part de la voluntat calia projecte, pressupost i organització. I és en aquest punt que la Roser Trepal va anar a trucar, a porta freda, a casa del mestre Josep Pons, per a veure si volia dissenyar el projecte i fer-se'n càrrec. No sé si s'ho va pensar molt o poc, però aviat va estar enrolat al vaixell. Va dissenyar les línies mestres i va mostrar cap on havíem d'anar. Tenint present que en Josep, la Roser i jo mateix som de terra endins, no sé si el símil mariner és el millor possible (ai las!).

Sigui com sigui, un cop definit el projecte, calia veure d'on sortirien les misses per a fer-lo possible, un drama en diversos actes que s'escau cada cop que dissenyes un nou embat administratiu sobre la marxa. Recordo en aquest sentit un debat interessant amb en Josep Pons quan es preguntava què havia de ser primer, si l'ou o la gallina, i li vaig respondre que la realitat, en el cas que ens afectava, és que no hi havia ni ou ni gallina. I si no hi havia ni ou ni gallina, calia anar a rascar del pressupost.

Com a bons germans, ens vàrem partir les despeses entre els dos Departaments. Presidència es va fer càrrec de posar a disposició la xarxa d'albergs de la Generalitat (una xarxa magnífica, d'altra banda) i Ensenyament es feia càrrec de les despeses de personal, tant del professorat com del personal auxiliar necessari per a dur endavant el projecte. Ja teníem cobert, doncs, l'aspecte pressupostari.

Només ens calia polir l'aspecte organitzatiu. En Josep Pons es va encarregar de buscar el professorat que va considerar adient. La collita fou impressionant. Excel·lents compositors, instrumentistes, historiadors, etc., van nodrir un quadre de mestres de primer nivell.

Ja ho teníem tot. Llavors, la criatura fou batejada com a Jove Orquestra Simfònica de Catalunya, després es canviaria Simfònica per Nacional.

Així, doncs, en un temps rècord (pels estàndards administratius), i contra pronòstic dels de l'"això no s'ha fet mai", el vaixell va emprendre la ruta de la excel·lència, i fou tan ben noliejat i acomboiat que fa goig veure les noves singladures que ha anat fent aquests trenta anys.

¿Perquè tots plegats vàrem ser capaços d'iniciar aquest projecte? Perquè volíem donar una possibilitat d'expressió a l'excel·lència en el camp dels joves i de la música, ambdues realitats alhora.

Calia fer emergir nous talents; calia fer les coses no bé, sinó de la millor manera possible; calia enlairar la cultura de l'esforç; calia ser presents al món mostrant les nostres qualitats; calia ser agosarat i lluitar contra els que només somnien en estanys quietes; calia vigoritzar els ensenyaments musicals a casa nostra; calia trencar compartiment estancs i anar a crear una estructura de país; i calia barrejar joves d'arreu per a crear un conjunt harmònic.

Ho vàrem fer per a fomentar la bellesa, per a augmentar el rigor, per a creure en les nostres capacitats individuals i col·lectives, i per a créixer com a persones i com a conjunt organitzat que dona fruits.

Em sembla que vàrem crear una eina útil, una eina que encara dura. En realitat, una escola de professió i de vida per on han passat desenes de professors i centenars de joves il·lusionats. Una eina que ha fet desenes de stages, en una multiplicitat de seus, que s'ha expressat en desenes de localitats i teatres i que ha estat aclamada i plebiscitada per milers de persones.

Només les eines útils són capaces de travessar els temps, faci el temps que faci. Heu navegat per mars tranquil·les i amb onades d'uns quants metres, amb marejol i maregassa, amb vents humits i secs, i us heu bregat. Sou una estructura de país, i n'heu d'estar convençuts. La vostra feina, la vostra empena la necessitem tots, perquè ajudeu a fer millor Catalunya, a fer-nos millors.

Com el primer dia, avui al cap de trenta anys, i en la perspectiva d'un futur esperançat i esplendorós, repetim-nos sovint: Som-hi!

30 anys d'il·lusions compartides

Toni Pallès. Gerent-secretari de la Fundació JONC

La JONC celebra 30 anys. Trenta anys d'il·lusions, de compromís, de reptes, de dificultats, de treball, d'emocions, d'esforç, de tenacitat, de vocació, d'excel·lència, d'aprenentatges, de descobertes, de professió, de millora, d'experiències, d'energia, de passió, de col·laborar, de compartir, de confiança, de somnis, de projectes, de futur, d'amistat, de públics, de proximitat, d'accessibilitat, d'orgull, de joves, de música i de país.

Trenta expressions que només són una mostra del molt que representa la JONC. Des del somni agosarat que van tenir els impulsors inicials, hi han passat milers de joves músics, professorat excel·lent i compromès, directors que han donat el seu bo i millor i totes les persones que hi han col·laborat amb un plus imprescindible d'il·lusió, sense oblidar les institucions, el personal de l'administració, la xarxa de centres d'educació musical del país i els diferents patronats que han sabut veure-hi sempre el component de servei públic que té la JONC. A tothom, en nom dels que han format, formen i formaran la JONC, Moltes gràcies!

Amb el bagatge d'aquest camí recorregut i els fruits recollits després de tants anys de bona sembra, albirem el futur amb més il·lusió que mai, esperançats i compromesos amb el que dona sentit al projecte: els joves, la música i el país.

En nom de la gran comunitat de la JONC, moltes gràcies i per molts anys!

30 anys de trajectòria

Jaume Cortadellas. Membre i fundador de la Comissió Artística de la JONC

Trenta anys de trajectòria ja conformen una etapa prou llarga que permet valorar amb perspectiva l'aportació que la JONC ha fet a la transformació de la formació musical dels joves del nostre país.

Des dels inicis, en l'any 1992, immersos encara en un hàbitat musical que en molts aspectes, especialment l'educatiu, encara arrossegava estructures i dinàmiques hereves de temps pretèrits, la JONC va convergir amb l'esforç de tants altres projectes emprenedors, públics i privats, que en aquells moments també treballaven intensament per donar nova vida a una realitat musical que reclamava una transformació radical i urgent. Per això, des de la singularitat innovadora del projecte, una de les prioritats sempre presents en l'ADN de la JONC, ha estat el treball a prop i en sintonia amb tota la xarxa educativa i el sector musical del país.

Haver pogut seguir l'evolució de l'espectacular progrés musical d'aquests trenta anys des d'una posició privilegiada d'independència, i alhora, proximitat respectuosa envers tots els centres acadèmics, ha permès a la JONC reforçar en cada moment els punts més sensibles, i incidir en els aspectes i prioritats més adequades per respondre a una realitat en constant mutació gràcies a la vitalitat del sector.

En trenta anys s'han acompanyat cicles formatius complets que cobreixen des de l'adolescència fins a la inserció professional plena de centenars de músics que actualment veiem presents en projectes singulars d'èxit, orquestres d'arreu, docència en el sistema educatiu, l'àmbit de gestió, de la tecnologia i en altres branques professionals relacionades amb la música.

30 anys de trajectòria

Jaume Cortadellas

Pel que fa a la formació orquestral, pal de paller de la JONC, creiem de tot cor que juntament amb l'esforç de tantes institucions públiques i privades estem aconseguint que el nostre país s'equipari actualment a la resta de països on el nivell de preparació compta amb una tradició centenària, i això es fa palès amb la presència massiva dels nostres músics en moltíssimes orquestres i centres educatius d'arreu.

Per acabar, cal assenyalar que aquests objectius, inicialment focalitzats en el treball orquestral i el repertori, amb el temps, s'han anat estenent envers altres àmbits sense separar-se ni una coma dels ideals primers d'excel·lència i rigor. Actualment, la JONC té convenis i col·laboracions estables amb institucions educatives i culturals nacionals i europees com la Mahler Chamber Orchestra, bandArt, o la Neues Orchester Basel, així com presència continuada en el Festival Emergents, en altres iniciatives educatives de l'Auditori i en el concurs Maria Canals. També ha estat convidada a grans festivals europeus com Radio France Montpellier 2017, Junger Oper Schloss Weikersheim 2019, Basilea 2024, entre d'altres.

D'altra banda, cal remarcar la presència que, en l'activitat de la JONC, han anat agafant els projectes d'integració social, amb programes específics gràcies a la relació continuada amb institucions com el Projecte Home o l'Associació Sant Tomàs d'Osona.

Per això i perquè la música i el jovent són sinònims de vida i de futur, desitgem a la JONC molts més anys de continuïtat en la seva tasca educativa i de divulgació d'aquesta meravella tan necessària per a la nostra societat que és la Música.

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

Músiques per a un aniversari

No serà aquest cronista, acostumat a una familiaritat habitual amb obres i figures musicals de les que, moltes vegades, el separen segles de distància, qui s'atrevirà a dir que trenta anys són molts. Sabem, gràcies a la cançó *Volver* de Carlos Gardel (1890-1935), que «*veinte años no es nada*» i, poc més, només una miqueta, deuen ser trenta anys. Trenta anys són els que commemorarem de la creació i fundació de la Jove Orquestra Nacional de Catalunya (JONC) i com a mostra de la consciència, segons la psicologia conductista, que el complir trenta anys suposa deixar enrere la joventut, la JONC ha preparat un programa magnànim on en podrem escoltar una estrena mundial d'Antoni Ros Marbà, com també la primera audició al nostre país d'un ballet orquestral de Robert Gerhard. Dues interessantíssimes obres d'Alberto Ginastera i Benjamin Britten & Lennox Berkeley acabaran de configurar la proposta per aquest concert que ja no és només d'aniversari sinó TAMBÉ d'alta volada i històric, començant per la primera audició al nostre país de l'esmentat ballet gerhardià, *Soirées de Barcelone*, que ens posa al bell mig de la qüestió Gerhard.

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

Soirées de Barcelone

I és que aproximar-se a la figura de Robert Gerhard (1896-1970) no és aproximar-se a una figura més del patrimoni musical català. La seva polifacètica i rica personalitat en tant que pianista, compositor, pedagog, promotor, musicòleg i intel·lectual ens permet adonar-nos com estem al davant d'una de les figures més importants de la música catalana, hispànica i europea del segle XX. Un posicionament estètic iniciat en allò que podríem inserir dins del «nacionalisme musical», en haver estat el darrer dels deixebles de Felip Pedrell (1841-1922) i culminat dins de la definida per Anton Webern com a «Nova Música», gràcies als seus estudis amb Arnold Schönberg (1874-1951) a les ciutats de Berlín i Viena, converteixen aquest compositor vallenc, sense cap mena de dubte, en la gran personalitat compositiva catalana del segle XX i, amb permís de Ferran Sor (1778-1839) i Domènec Terradellas (1713-1751), de tots els temps.

Més enllà d'aquesta composició de lloc per determinar qui va ser Gerhard, el cert és que si bé la seva figura és força reconeguda en els cercles musicals europeus, no menys cert és que aquest reconeixement encara és escàs en el nostre país, si bé la commemoració de l'Any Gerhard (2020-2021) ha començat a tergiversar una mica més aquesta situació. Per què, però, aquest reconeixement minso? El seu exili (1939-1970), en un primer moment a França i finalment a Cambridge, i un oblit excessiu ja no només de la seva obra, sinó també de la seva important contribució realitzada en els anys de la II República com assessor musical del Govern de la Generalitat, són algunes de les raons que ajuden a explicar-nos una mica millor del perquè el nom de Robert Gerhard romanguí en una coneixença vaga i, perquè no dir-ho, confosa i poc precisa.

Va ser l'esmentada commemoració de l'Any Gerhard la que va portar l'impuls d'importants projectes dels quals la recuperació del ballet *Els Focs de Sant Joan*, rebatejat amb els anys com a *Soirées de*

Barcelona, en va ser un dels seus puntals. La història d'aquesta recuperació va anar estretament lligada, al nostre país, al pianista Miquel Villalba. En el mateix any que Villalba, al costat de Jordi Masó i Miquel Vich, va publicar un CD monogràfic dedicat a tres ballets gerhardians (*Pandora*, *Don Quixot* i *Alegrías*) va voler afegir-hi també l'estrena mundial d'alguns fragments d'un altre ballet: *Els focs de Sant Joan* també conegut amb el seu títol homònim francès. Va ser en el transcurs de l'acte inaugural de l'exposició «Tot escoltant Gerhard: un Quixot amb noblesa d'esperit», celebrat el 28 de setembre de 2020 a la Biblioteca de Catalunya, quan Villalba va presentar-ne alguns fragments. L'estrena d'aquells fragments del ballet va esperonar al Ballet Contemporani de Catalunya a voler-ne impulsar una producció que, de fet, va constituir la seva estrena mundial pòstuma perquè, en realitat, mai s'havia interpretat ni coreografiat de manera íntegra. En paral·lel, la Fundació Juan March i el Gran Teatre del Liceu en van impulsar una altra producció batejada com *La nit de Sant Joan* impulsada sota la direcció i coreografia d'Antonio Ruz amb el pianista Miguel Baselga.

L'audició d'aquest ballet en la seva versió orquestral que podrem escoltar en aquest concert d'aniversari constitueix un esdeveniment històric perquè ens donarà l'oportunitat d'escoltar una versió possible de les *Soirées* i que es deu a l'edició realitzada per Calum MacDonald, l'any 1995, per a l'editorial Boosey & Hawkes i que es va estrenar, a Londres, amb la BBC Symphony Orchestra sota la direcció de Matthias Bamert.

Aquesta primera audició, per tant, no ha de ser vista com una estrena més al nostre país, sinó que contribueix a posar en l'epicentre una qüestió gens secundària en la vida i obra de Gerhard com ho és la relacionada amb les experiències de la Guerra Civil i l'exili viscudes pel compositor. I com sabem aquestes no van ser, en absolut, secundàries.

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

El ballet de *Les Feux de la Saint Jean* o, si preferiu els *Soirées de Barcelone*, és indissociable d'una experiència anterior experiència de Gerhard amb el gènere del ballet. L'any 1934, gràcies a la coneixença del compositor de Valls amb el director hongarès Antal Dorati (1906-1988), director musical dels Ballets Russos de Montecarlo, va poder conèixer a Leonid Massine (1896-1979), ballarí i coreògraf de l'esmentat ballet que va acceptar d'estrenar-li una obra. Gerhard es va llançar amb entusiasme a la creació del ballet *Ariel* on, a més va comptar amb la col·laboració de J.V.Foix (1893-1987) pel guió i de Joan Miró (1893-1983) pels decorats. Malgrat ser reconegut amb el Premi Isaac Albéniz de la Generalitat de Catalunya, l'any 1935, va acabar sent refusat per Massine i Gerhard el va acabar transformant en una *suite* de concert estrenada al Festival de la Societat Internacional de Música Contemporània (SIMC) a Barcelona el 1936, al costat d'una altra estrena no menys secundària en la història de la música del segle XX: el *Concert per a violí «a la memòria d'un àngel»* d'Alban Berg (1885-1935).

Aquell intent frustrat i/o desestimat del ballet *Ariel* devia ser conegut per qui, en aquell moment, era el Conseller de Cultura de la Generalitat, Ventura Gassol (1893-1980), oriünd de La Selva del Camp (Baix Camp) i, per tant, de proximitat geogràfica al Valls de Gerhard. Sense conèixer a fons els detalls del que va poder deparar aquella negociació, el cas és que una nova visita dels Ballets Russos de Montecarlo al Gran Teatre del Liceu, del 20 de maig al 7 de juny de 1936, va propiciar un nou encontre entre Robert Gerhard i la citada companyia de ballet. Però aquesta vegada es va negociar de forma diferent ja que la reunió va ser entre el Coronel de Basil (1888-1951), empresari i director del citat ballet rus, el compositor i el propi Ventura Gassol.

Conjuntament van projectar un ballet sobre la temàtica del foc de Sant Joan i les danses populars catalanes. Alguns biògrafs de Robert Gerhard, com ara els compositors Joaquim Homs (1906-2003) i Josep Ma Mestres Quadreny (1929-2021), han apuntat la seriosa possibilitat que els tres homes es

desplacessin, aquell mateix any 1936, a la festa de la Patum de Berga per veure aquesta important manifestació de la cultura popular català. Si bé és veritat que el ballet està esquitxat d'algunes melodies *patumaires*, no és menys cert que, fins ara, no hem trobat cap registre ni document en arxius berguedans que ens permetin assegurar l'extrem que Basil encara estigués per Barcelona i es traslladés fins a la capital berguedana junt a Gassol i Gerhard. En tot cas, el dijous de Corpus de 1936 va caure en un 11 de juny i l'esmentada Companyia va finalitzar les seves funcions al Liceu, el diumenge 7 i, per tant, no seria descabellat pensar que s'haguessin pogut desplaçar fins a Berga.

Com és sabut el 18 de juliol va esclatar la Guerra Civil espanyol (1936-1939). Malgrat el conflicte bèl·lic, Robert Gerhard va seguir immers de ple i activament en el món de la música i, fins i tot, amb intensa efervescència creativa amb *Les Feux de la Saint Jean* i sense abandonar els seus lligams amb la SIMC. Així, a principis de l'any 1937, va viatjar a París per formar part del comitè de selecció del XV Festival de la SIMC. Entre les partitures que s'hi van seleccionar cal esmentar obres de Josep Valls i Royo (1904-1999) i del citat Joaquim Homs, l'únic deixeble que va tenir Gerhard al llarg de la seva vida.

A finals de 1938, junt amb la seva esposa Poldi, va traslladar-se a Varsòvia per formar part, de nou, del comitè de selecció d'obres de la SIMC i on es va tornar a seleccionar una obra de Josep Valls, la *Simfonia en homenatge a Garreta*, sense cap mena de dubte un dels compositors a reivindicar i treure de l'oblit actual. En vistes del desenllaç de la guerra, el matrimoni Gerhard va decidir traslladar-se de Varsòvia a París i no tornar a Barcelona. El trasllat del seu germà Carles i de la seva mare cap a França primer i més tard cap a Suïssa, així com l'assassinat del seu amic Manuel Clausells (1889-1936) van pesar d'allò més en la decisió de no voler tornar a Catalunya. En arribar a París, on va coincidir amb Joan Miró, Ventura Gassol i Josep Lluís Sert que també s'hi havien traslladat, Gerhard

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

va decidir reprendre els treballs d'orquestració dels *Soirées de Barcelone*, el títol que s'havia optat, finalment, per al ballet.

Que Gerhard es decidís, en arribar a París, a posar-se a treballar, de nou, amb el ballet no deixa de tenir la seva «curiositat». S'ha parlat en reiterades ocasions dels vincles evidents d'un ballet tan fonamental en la història de la música del segle XX com ho és *La consagració de la primavera* (1913) d'Igor Stravinsky (1883-1971) amb *Les Feux* de Gerhard. Aquests vincles, en absolut, ens han de fer pensar amb un lligam estilístic, estètic o lingüístic, però sí conceptual. Estrenat el ballet d'Stravinsky al Teatre dels Camps Elisis de la capital francesa, el 29 de maig de 1913, enmig d'un dels escàndols més grans de la història de la música occidental, el cert és que el subtítol del ballet stravinskyà «*Tableaux de la Russie païenne*» ens posa sobre la pista de la veritable intenció del ballet: la creació d'una obra que materialitzés l'ànima de la Rússia precristiana. En aquesta empresa va ser clau la participació de l'arqueòleg i folklorista Nikolai Roerich (1874-1947) que va saber aportar allò que havia començat com una espècie de revelació a Stravinsky: la visió d'un ritual pagà on una jove donzella ballava fins a la mort. Aquesta temàtica va trobar la seva implementació amb la idea d'usar uns temes musicals provinents de la música popular com a recurs de suggerir els temps primitius i ancestrals. Si bé Stravinsky només va voler reconèixer la presència d'un sol tema popular (el conegut *solo* realitzat pel fagot a l'inici de l'obra), altres estudis i anàlisis han detectat una semblança d'alguns temes amb la coneguda *Antologia Juskiewicz* de música popular lituana.

Les Feux és esquitxat de ple de melodies populars, algunes provinents de l'esmentada Festa de la Patum. Així, en el Quadre I «Els focs» hi trobem reminiscències sonores dels Passacarrers que es toquen amb gralles a ciutats com el Valls natal de Gerhard. També hi podem localitzar cites i al·lusions de cançons tradicionals com ara *El romeu i la romeva*, *De les nines de Surroca*, *Aquestes muntanyes*, *Cançó des fallaires*, *L'hereu riera*, *La filla del marxant*, *Muntanyes del Canigó*, *La fi d'en*

Toca-son o *L'Antònia*. També s'hi poden localitzar materials i construccions melòdics provinents dels romanços com el de *Sant Ramon de Penyafort* o *La dida*; de la cançó de bressol *La Mare de Déu quan era xiqueta*, del *Ball de l'àliga* de l'esmentada Patum berguedana, de les sardanes *Nit de Sant Joan* d'Enric Morera (1865-1942) i *Juny* de Juli Garreta (1875-1925), a més de la *Dansa de Castellterçol* i del *Galop del Pallars*.

Però més enllà d'aquesta presència, el realment interessant és com Gerhard va poder immersir-se en la composició d'un ballet «amb l'esperit del de La Consagració». I ho va poder fer perquè ell era un gran i profund coneixedor d'aquesta obra i que ens porta fins a uns anys claus en la trajectòria, evolució i decisions de la seva trajectòria.

Malauradament, com és sabut, les circumstàncies de la guerra van impossibilitar l'estrena del ballet que havia de comptar amb una escenografia de Joan Junyer (1904-1994), una de les grans figures de l'avantguarda pictòrica catalana i el llibret del citat Ventura Gassol. Gerhard en va deixar preparada una versió per a piano que és la que va servir de base per a l'estrena de les produccions del Ballet Contemporani de Catalunya i de la Companyia d'Antonio Ruz. Inspirat en la nit mítica i faèrica de Sant Joan, un estudi detallat de la documentació fa pensar que, l'any 1938, Robert Gerhard ja havia compost els primers esbossos orquestrals i a finals de la Guerra Civil, ja exiliat a París, amb la versió per a piano finalitzada ja estava avançant en la versió orquestral.

Ara bé, possiblement, aquest ballet és una de les obres amb més manuscrits autògrafs del compositor vallenc. Fins a set manuscrits podem trobar amb esborranys i versions incompletes de l'obra orquestral, algunes de les quals en forma de *suite* en quatre moviments i que és la que va enregistrar l'Orquestra Simfònica de Barcelona sota la direcció d'Edmon Colomer amb el títol

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

de *Soirées de Barcelone* que avui, com hem dit, podrem escoltar en la versió completa de Malcolm MacDonald i que ens porta a un sentit homenatge i record de la nostra JONC a Robert Gerhard.

Mont Juic

No és la primera vegada que des de la musicologia s'ha insistit en la importància que va ser per a la ciutat de Barcelona, l'abril de 1936, la celebració del Festival de la Societat Internacional de Música Contemporània on en el transcurs del qual, exactament el diumenge, 19 d'abril al Palau de la Música Catalana, l'Orquestra Pau Casals sota la direcció de Hermann Scherchen amb el violinista Louis Krasner com a solista van estrenar, pòstumament, el *Concert per a violí «a la memòria d'un àngel»* d'Alban Berg (1885-1935), mort uns pocs mesos abans. Va ser també en el transcurs d'aquell festival que Benjamin Britten (1913-1976) va traslladar-se a Barcelona per presentar la seva *Suite per a violí i piano, opus 6* (1934-1935) acompanyant a l'important violinista de La Canonja (Tarragonès) Antoni Brosa (1894-1979).

Va ser en el transcurs d'aquells dies de festival de la SIMC que Britten va poder conèixer al compositor d'Oxford Lennox Berkeley (1903-1989) a qui no coneixia perquè, bàsicament, aquest havia estat residint a París estudiant amb la gran Nadia Boulanger (1887-1979) i rebent alguns consells del mateix Maurice Ravel (1875-1937). A Barcelona els dos compositors també van iniciar una amistat amb l'escriptor i crític d'art Peter Burra (1909-1937) que, un any després de la seva trobada a Barcelona, moriria en un accident d'aviació. Aquesta tràgica mort, com també l'esclat de la Guerra Civil espanyola, el 18 de juliol de 1936, van ser els elements que van portar als dos compositors a voler compondre una obra conjunta inspirada en la muntanya de Montjuïc que havien visitat en aquells

dies de festival i que havia dispostat per al dimecres 22 d'abril un Festival de Dansa Folklorica on van poder escoltar diferents melodies tradicionals catalanes. Tot això va convergir en la composició d'una *Suite* en quatre moviments, els dos primers dels quals són autoria de Berkeley, constituint el seu *Opus 9*, i els dos restants de Britten (*Opus 12*). Tot això s'ha sabut, però, a posteriori perquè en un primer moment l'autoria es va presentar com a conjunta i, així, es va estrenar el 8 de gener de 1938 en un programa de la BBC Radio 1 amb l'Orquestra Simfònica de la BBC sota la direcció de Joseph Lewis. Fins i tot quan Britten va presentar a l'editorial el manuscrit ho va fer íntegrament amb un manuscrit de la seva mà i presentat com a *Mont Juic, a la memòria de Peter Burra* de Benjamin Britten & Lennox Berkeley. Va ser l'any 1980 quan Berkeley va anunciar a l'escriptor Peter Dickinson (1927-2015) que l'autoria era dividida, tot i que havien col·laborat recíprocament en qüestions referides a l'orquestració i la forma.

D'especial incidència és el tercer moviment, el *Lament: Andante moderato* que porta per subtítol *Barcelona, July 1936*, basat amb el ritme arquetípic de la sardana i que hi ha qui l'ha portat a vincular-lo amb un implícit *Homenatge a Catalunya*, relació que ens fa pensar amb el relat *Homage to Catalonia* de George Orwell (1903-1950) publicat el mateix any 1938.

Glosses sobre temes de Pau Casals

Si important i superlativa és la figura de Robert Gerhard per a la música del nostre país, no menys ho és la de Pau Casals (1876-1973) que va realitzar aportacions al panorama musical mundial que van marcar, sens dubte, un abans i un després: la creació del perfil de «gran solista de violoncel», la recuperació d'una canònica obra bachiana com ho són les *Sis Suites BWV 1007-1012*, els seus

Comentaris al programa

Oriol Pérez i Treviño

dots com a director d'orquestra o les seves aportacions en el camp de la composició. Tots aquests són eixos, al nostre parer, molt més importants que els que romanen, malauradament a l'imaginari col·lectiu de Catalunya sobre el músic vendrellenc. Ser el protagonista del famós episodi de l'«*am a Catalan*», amb el que va iniciar el seu famós discurs a les Nacions Unides el 24 d'octubre de 1971 en motiu de l'estrena de l'Himne de les Nacions Unides, compost per ell mateix o el creure, equivocadament, que Casals sigui l'autor del *Cant dels ocells*, una cançó no tradicional nadalenca que, el músic de El Vendrell va popularitzar a l'exili, no fan justícia a l'envergadura i potència de la seva personalitat musical. Sense negar que això no sigui cert, no menys ho és que Casals és molt més que tot això i ens insereix dins una magnitud universal de la que, possiblement, no n'hem acabat mai de ser del tot conscients.

Una manera per adonar-nos és aproximar-nos a les *Glosses sobre temes de Pau Casals* (1976-1977) que el compositor argentí Alberto Ginastera (1916-1983) va compondre cap al final de la seva vida per uns motius que ell mateix va deixar ben explicitats:

«*Imaginé unas variaciones sobre temas de Casals, una composición brillante en la cual los conjuntos y los solistas se combinan con un cierto destello de virtuosismo juvenil. Su estilo estaría de acuerdo con la edad de los jóvenes intérpretes de Puerto Rico y encaminado a lograr la debida comunicación entre orquesta y público. Estoy seguro que una obra así será ejecutada continuamente en los institutos musicales de muchas partes del mundo. Y será un constante homenaje al maestro por parte de la juventud*».

Però no només això. Més enllà de la divisió feta pel mateix Ginastera del conjunt de la seva obra en tres períodes *Nacionalisme objectiu* (1934-1948), *Nacionalisme subjectiu* (1948-1958) i *Neo-Expressionisme* (1958-1983), en aquestes *Glosses* ens sembla detectar una necessitat de retrobar

les arrels i l'essència del seu propi origen que ens remet a la catalanitat del seu pare a través d'un homenatge implícit a una de les grans figures de la música catalana.

Compostes originalment per a quintet de corda i orquestra de corda, posteriorment van ser orquestrades amb un domini absolut dels complexos orquestrals on, òbviament, no podem deixar de pensar en un tractament orquestral deutor d'Aaron Copland (1900-1990) amb qui Ginastera va estudiar entre els anys 1945 i 1947.

Dividit en cinc seccions, les *Glosses* semblen una immensa operació i corroboració de l'anunci realitzat pels germans Schlegel: «escrivim perquè llegim». És de la recepció en forma d'audició d'altres obres musicals que es desvetllen al compositor les necessitat interior i voluntat expressiva que, això sí, en el cas de la darrera secció sembla traslladar-nos al Ginastera expressionista de l'inacabat poema simfònic del *Poph Vul*, *opus 44* (1975-1983).

Dances i cançons per a un aniversari

La celebració d'un aniversari és també un moment apropiat i kairològic per cercar la intersecció temporal entre les dimensions del passat, del present i del futur. En aquest aspecte, és d'una gran bellesa que per aquest concert d'aniversari, la JONC hagi decidit fer un encàrrec a Antoni Ros Marbà (L'Hospitalet de Llobregat, 1937) que s'ha materialitzat amb aquestes *Dances i cançons per a un aniversari*. Per què? Perquè tant Josep Pons, el primer director fundador de la JONC, com Manuel Valdivieso, director artístic i musical actual des del 2001, van ser deixebles de Ros que, durant molts

anys, va ser el mestre de direcció de referència i també de tants altres destacats directors del nostre país com ho poden ser Edmon Colomer, Salvador Mas o Salvador Brotons, entre tants altres.

És sabuda l'estreta relació de Ros Marbà amb l'univers sonor de Frederic Mompou (1893-1987) en haver orquestrat per a la soprano Victoria de los Ángeles (1923-2005) el cicle de cançons per a veu i piano *El combat del somni* (1942) basat amb poemes de Josep Janés (1913-1959). Amb el temps, Ros Marbà també ha anat orquestrant altres obres del compositor de la *Música callada*.

Dances i cançons per a un aniversari ha estat escrita per a dues orquestres, amb possibilitat de ser també interpretada per una de sola. De les dues orquestres, una es correspon amb la JONC actual i una altra amb la formada per antics membres i molts d'ells, hores d'ara, grans professionals i artistes. Per a la creació de l'obra d'aniversari, Ros Marbà s'ha acostat a una obra de culte de Mompou com ho són les *Cançons i dances per a piano* (1918-1972) en trobar-hi un material, amb una atracció més gran cap a les danses, que Ros Marbà va embastant al llarg d'una obra en forma de collage i on, al final, s'hi troba una sorpresa amb la irrupció sorprenent del *Happy Birthday to You*.

Estem al davant del Ros Marbà més expansiu i feliç que ratifica la seva necessitat interior per a la composició, al marge que aquesta recaigui en obres més serioses i profundes com ho pot ser la seva futura estrena de l'òpera Benjamin a Portbou al Gran Teatre del Liceu. En tot cas avui pertoca celebrar l'aniversari d'una de les formacions musicals més estimades del nostre panorama, erigida en una estructura imprescindible per la formació orquestrals dels joves músics del nostre país. No és pas poca cosa.

La Jove Orquestra Nacional de Catalunya neix el setembre de 1993 amb el nom de Jove Orquestra Simfònica de Catalunya (JOSC) i el 1999 passa a anomenar-se JONC. El projecte va ser dirigit per Josep Pons des de la seva fundació fins a l'any 2001, any en què Manel Valdivieso n'agafa el relleu com a director artístic.

Jove Orquestra Nacional de Catalunya

L'any 1999 es constitueix la Fundació JONC per aglutinar el nombre creixent d'iniciatives que en el seu sí van prenent forma. El seu Patronat està integrat per diversos representants de la Generalitat de Catalunya, del cercle cultural i musical català.

Des del seu naixement, els objectius principals de la JONC han estat facilitar una formació orquestral integral als joves músics del nostre país i col·laborar activament en la seva inserció professional. Així mateix, s'ha vetllat per oferir un producte cultural de la màxima qualitat, tot apropant-lo a tots els públics, amb una clara vocació social i pedagògica.

Per a fer possible aquests objectius, l'activitat de la JONC es desenvolupa mitjançant encontres de treball, concerts simfònics i de cambra, preparació de material didàctic, classes, conferències, etc.

La Fundació Jove Orquestra Nacional de Catalunya inclou dues orquestres diferents, a les quals s'hi accedeix per audició pública.

L'activitat principal es realitza a partir de la **JONC Alevins**, formada per joves músics menors de 19 anys i de la **JONC**, que abasta fins als 25 anys.

La JONC ha participat en els festivals i sales de concerts més importants del país, sota la direcció de mestres del prestigi de Josep Pons, Guy van Waas, Ernest Martínez-Izquierdo, Jordi Mora, Manel Valdivieso, Barry Sargent, Jan Caeyers, Robert King, Paul Goodwin, Andrew Parrott, Antoni Ros-Marbà, Lutz Köhler, Salvador Mas, Edmon Colomer, Karl Anton Rickenbacher, Valery Ovsyanikov Gordan Nikolic i Pablo González.

Manel Valdivieso. Director artístic de la JONC

Manel Valdivieso és el Director Artístic de la JONC des de 2001.

Nascut a Barcelona, cursa els estudis musicals a l'Escolania de Montserrat i als Conservatoris de Badalona i Barcelona. Completa la seva formació estudiant anàlisi amb Benet Casablanca i direcció d'orquestra amb Antoni Ros-Marbà.

Ha dirigit les principals orquestres espanyoles, com La Coruña, Granada, Tenerife, Madrid (Nacional, Sinfónica i RTVE), Bilbao, Castilla y León, Santiago de Compostela, Córdoba, Sevilla, Principado de Asturias, Málaga, Balears, etc... Paral·lelament ha desenvolupat una exitosa trajectòria operística que l'ha dut a debutar, entre altres, al Gran Teatre del Liceu, Teatro Real de Madrid, a l'Òpera Nacional de Korea (Seul) i a l'Òpera de Washington DC amb títols com L'Elisir d'Amore, Barber de Sevilla, Carmen, Lucia di Lammermoor, Il Trittico, Madama Butterfly, Il Trovatore, Turandot, Tosca, The Turn of the Screw i altres.

Ha enregistrat per a Harmonia Mundi, Naxos, TV3-Catalunya Música i Columna Música diferents projectes discogràfics, la majoria centrats en l'obra de compositors actuals.

Ha estat el titular de l'aula de Direcció d'Orquestra al Musikene de 2010 a 2013 i és Cap del Departament d'Estudis Orquestrals al Conservatori Superior del Liceu (Barcelona).

Miguel Borrego - Violí

Concertino de l'Orquesta de Radio Televisión Española, professor als Conservatoris de Teresa Berganza, Arturo Soria i Alcalá de Henares.

Jennifer Moreau - Violí

Solista de segons violins de la Orquesta Sinfónica de Castilla y León. Ha estat catedràtica de música de cambra del Conservatori Superior de Música de Salamanca.

Aine Suzuki - Viola

Viola principal a la Norwegian National Opera and Ballet i de l'Orquesta Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya (OBC). Membre de l'Orquesta de Cambra Noruega. És professora al Conservatori Superior del Liceu.

Màrius Díaz - Violoncel

Solista de violoncel de la Orquesta Sinfónica de Castilla y León i professor al Conservatori Superior de Salamanca. És membre del quartet Ocean Drive, de bandArt i solista de l'Orquesta de Cadaqués.

Rodrigo Moro - Contra baix

Contra baix principal a la Mahler Chamber Orchestra, col·labora amb la London Symphony Orchestra, la London Philharmonic Orchestra i la Orquesta Nacional de España. Professor a l'Escuela Superior de Música Forum Musikae.

Marta Santamaria - Flauta

Col·labora amb la Chamber Orchestra of Europe, Frankfurt Radio Symphony Orchestra, Bamberger Symphoniker, SWR-Symphonieorchester, Scala di Milano, Orchestre

Professors de la JONC

de Paris, Santa Cecilia Rome, Rotterdams Philharmonisch, Mahler Chamber Orchestra, etc., així com amb les principals orquestres del Regne Unit i d'Espanya. És ex membre de la JONC.

Alexandre Gattet - Oboè
Oboè solista a l'Orchestre de Paris.

Darío Mariño - Clarinet
Clarinet solista a l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Col·labora amb la Filharmònica de Berlin i la Mahler Chamber Orchestra entre d'altres. Va ser membre de la GMJO.

Higinio Arrué - Fagot
Solista a la Deutsche Kammerphil-harmonie Bremen. Professor del Conservatori Superior de Música d'Aragó (CSMA) i a l'Orchesterzentrum/ NRW de Dortmund.

Juan Manuel Gómez - Trompa
Trompa solista a l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya.

Carlos Roda Cubas - Trompeta
Trompeta solista a l'Orquesta Sinfónica de Bilbao.

Daniel Perpiñán - Trombó
Professor de trombó a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) i al Conservatori Superior de Música de Saragossa.

Francisco Inglés - Percussió
Solista de percussió de l'Orquestra del Palau de Les Arts de València. Professor al Conservatori Superior de Música d'Aragó CSMA.

Jana Boušková - Arpa
Solista a la Czech Philharmonic Orchestra i professora al Royal Conservatory de Brussel·les, a l'Academy of Performing Arts i al Conservatori de Praga.

Alan Branch - Piano
Professor a l'Escola Superior de Música de Catalunya i al Conservatori Superior de Música del Liceu.

Violins

Celina Blasco Bronisz
Alba Compte Rojas
Mar De Antonio Sancho
Oriol De Antonio Sancho
Jordi Domínguez Pastor
Diego Elía Miravalles
Guillem Fernández Rebollo
Martí Font Barniol
Hugo Gracia Martin
Claudia López I Muñoz
Rocío Miñana Tornero
Lluc Montmany Sancho
Eloi Montmany Sancho

Iker Ortega Salazar
Martí Plans Ciurans
Daniel Polo Vozmediano
Aina Ribes Millet
Uriel Ripoll Gómez
Catalina Riutort Fort
Laura Romero Pola
Paula Ros Izquierdo
Anna Rowland
Jan Sorribas Alibés
Oriol Vergés Vico

Viola

Bruna Basas Jaumandreu
Aurora Garriga Bentué

Gala Zhen Gil Conches
Toni Massegú Puigmal
Martí Mena Estopà
Santiago Mollfulleda Pensado
Pau Puig Cotrina
Josep Enric Puig Solanilla
Olivia Roma Rubi
Esteve Ticó Rodríguez

Violoncel

Ariadna Besalduch Mediavilla
Llorenç Carbó Terrades
Joan Fiol Dols
Clara González Català
Pol Mendoza Partida

Músics de la JONC

Lucía Morcillo Gavin
Martín Mouriz Parra
Nihma Poch Kuster
Candela Puigbò Rincón
Anna Ripoll Clotet

Contrabaix

Francho Castells Jiménez
Mauro Castillo Conti
Denis Grosu
Rita Martínez Vinyeta
Nil Moreno Lozano
Juan Puimedón Lumbiarres
Pablo Reina Ortiz
Verónica Soloveva Tchetchoueva

Flauta

Ariadna Cornadó Restoy
Ada Masó Castro
María Jose Mauri Teruel
Andrea Rozas García

Oboè

Laura Carles Robres
Jana Ginesta Sáez
Meritxell Quilis Llinares

Clarinet

Jose Manuel Acevedo Real
Queralt Planas Masdevall
Antonio Ruiz Soto
Nuria Tello Nieto

Fagot

Kaleb Bou Roig
Andrés Ciprés Audina
Miquel Huerta Lledó
Jorge Mongort Fillol

Trompa

Àngela Bel Segura
Oriol Gómez Sierra
Berta Mallarach Pi
Arnau Plaja Blanc

Trompeta

Joan Alós Palacios
Bernat Clota Vilaró
Olga Juan Morales

Trombó

Gloria Atienza Pinazo
Perot Rigau Sanchez

Trombó Baix

Gerard Uría Felis

Tuba

David Martín Marín

Percussió

Álvaro Ayuso Calvo
Miguel Barberá López
Martí Cerón Mariano
Juan López Ferri
Pablo Sanz Rubio

Piano

Oriol Sanz Baqués
Martí Sobrado Ruiz

Arpa

Mar Anglés Lluch
Agathe Bagland

Direcció i gestió

Direcció artística

Manel Valdivieso

Gerència

Antoni Pallès

Comissió artística

David Ballesteros

Jaume Cortadellas

Mireia Farrés

Coordinació i producció

Montserrat Cortiella

Iris Farré

Genís Vendrell

Regidoria i arxiu

Bru Maymó

30
ANYS **JONC**

JONC
Jove Orquestra Nacional
de Catalunya

Generalitat de Catalunya

Jove Orquestra Nacional de Catalunya

Padilla, 155 - 08013 Barcelona

Tel. 93 408 08 57 - 93 408 08 58

jonc@jonc.cat

jonc.cat

Amb la col·laboració de

Ajuntament de Vic

L'Atlàntida
Centre d'Arts Escèniques d'Osona

eivivic
ENTORRONS DE MÚSICA I ESCENARI DE VIC

Càtedra Cervera
Emili Puig

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEO
CATALÀ

es muc

